

LEGAL UPDATE

De donorwet: orgaandonatie door wilsonbekwamen

Datum: 20 juli 2020

Vanaf 1 juli 2020 is de nieuwe Donorwet van kracht. In een eerdere [Legal Update](#) schreven wij al over deze wet. Vanaf de inwerkingtreding op 1 juli 2020 geldt het systeem van Actieve Donor Registratie (ADR-systeem). Wie zich niet registreert in het Donorregister, wordt kortgezegd automatisch donor.

Nog niet geregistreerd?

De overheid zal vanaf september 2020 een brief sturen aan meerderjarigen die zich nog niet hebben geregistreerd. Wie zijn keuze niet binnen zes weken na ontvangst van de brief registreert, ontvangt een tweede brief. Wie zijn keuze niet binnen zes weken op de tweede brief inschrijft in het Donorregister, wordt automatisch opgenomen als donor ("*geen bezwaar tegen orgaandonatie*").

(Wijziging van) de keuze

Een keuze kan eenvoudig worden doorgegeven of veranderd met behulp van DigiD via: <https://mijn.donorregister.nl/>. Er zijn vier mogelijke keuzes:

- ja, ik geef toestemming voor orgaandonatie;
- nee, ik geef geen toestemming;
- mijn partner of familie beslist;
- de door mij gekozen persoon beslist.

Het voorgaande roept de vraag op of het ADR-systeem rekening houdt met wilsonbekwamen. Zij zijn immers niet in staat om zelfstandig een keuze te maken.

Gevolgen van de Donorwet voor kinderen

In principe mogen minderjarigen alleen rechtshandelingen verrichten met toestemming van hun ouders/wettelijke vertegenwoordigers. Als het gaat om rechtshandelingen waarvan het in het maatschappelijk verkeer gebruikelijk is dat een minderjarige deze zelf verricht (bijvoorbeeld het kopen van een broodje in de supermarkt), wordt de toestemming verondersteld te zijn gegeven.

Ten aanzien van medische behandelingen gelden er speciale regels voor minderjarigen. Bij kinderen onder de twaalf jaar dienen de ouders of voogd toestemming te geven voor een medische behandeling. Bij kinderen tussen de twaalf en de zestien jaar geldt een dubbel toestemmingsvereiste. Zowel de ouders of voogd, als het kind zelf moeten toestemming geven. Boven de zestien jaar mogen kinderen zelf beslissen over medische behandelingen.

De wetgever is in de Donorwet afgeweken van bovenstaande uitgangspunten. Kinderen onder de twaalf zijn op grond van de wet wilsonbekwaam ten aanzien van orgaandonatie en kunnen géén eigen keuze doorgeven. Vanaf twaalf jaar mogen kinderen wél hun keuze vastleggen in het Donorregister, maar alleen wanneer zij wilsbekwaam zijn ("*in staat zijn tot een redelijke waardering van hun belangen ter zake*"). Het initiatief voor registratie zal uit moeten gaan van het kind zelf, want inwoners van Nederland krijgen pas vanaf achttien jaar een brief toegestuurd om hun keuze te registreren. Ouders met gezag en voogden kunnen niet zelfstandig hun kind registreren.

Als kinderen geen keuze hebben gemaakt met betrekking tot orgaandonatie, beslissen hun ouders of voogd na overlijden. Als een wilsbekwaam kind toestemming heeft gegeven voor orgaandonatie, maar het overlijdt vóór zijn zestiende, dan mag de ouder of voogd alsnog bezwaar maken tegen donatie. Als

ouders het niet eens kunnen worden, vindt er geen orgaandonatie plaats. Dat is ook het geval wanneer een kind niet wilsbekwaam bleek te zijn. De behandelend arts is verplicht om dit na te gaan.

Gevolgen van de Donorwet voor wilsonbekwame meerderjarigen

Ook meerderjarigen kunnen wilsonbekwaam zijn, bijvoorbeeld vanwege dementie in een vergevorderd stadium. Wanneer is iemand wilsonbekwaam? In de donorwet geldt het volgende uitgangspunt: *"iemand is wilsonbekwaam wanneer hij of zij niet (langer) in staat is tot een redelijke waardering van zijn of haar belangen te komen"*. Daarom is een donorregistratie in geval van wilsonbekwaamheid niet rechtsgeldig. Dit is alleen anders wanneer een wettelijk vertegenwoordiger (zoals een schriftelijk gemachtigde, mentor of curator) op verzoek van de wilsonbekwame diens keuze registreert.

In geval van overlijden heeft de "aangewezen functionaris" (in de praktijk zal dit meestal de arts zijn) een verplichting om na te gaan of de keuze in het Donorregister rechtsgeldig is. Hij zal dit nagaan bij de wettelijke vertegenwoordiger (of bij de directe familie van de overledene wanneer de vertegenwoordiger niet bereikbaar is). Als de keuze niet rechtsgeldig blijkt te zijn, mag de familie alsnog beslissen over orgaandonatie. De keuze is in dat geval aan de familie en niet aan de wettelijke vertegenwoordiger, omdat vertegenwoordiging eindigt bij overlijden.

Dit is een Legal Update van Bastiaan Wallage en Els van Bruggen.

Voor meer informatie:

Bastiaan Wallage
+31 30 25 95 553
bastiaanwallage@vbk.nl

Els van Bruggen
+31 30 25 95 624
elsvanbruggen@vbk.nl